

Sindikat kulture in narave Slovenije – Glosa je med 16. in 18. decembrom 2024 organiziral in gostil 19. srečanje Mednarodne zveze glasbenikov (FIM), katere dejaven član je že dolga leta. Srečanje je potekalo v ljubljanskem hotelu Slon.

V Sloveniji prvič srečanje Mednarodne zveze glasbenikov

GIOSA
Sindikat kulture in narave Slovenije

Pomembna sindikalna organizacija

- FIM je organizacija, ki zastopa interese glasbenikov po vsem svetu. Ustanovljena je bila leta 1948 in združuje sindikate glasbenikov ter podobne organizacije iz približno 60 držav. Njeni glavni cilji so:
- zaščita in spodbujanje ekonomskih, socialnih in umetniških interesov glasbenikov,
- organizacija glasbenikov v vseh državah,
- spodbujanje in krepitev mednarodnega sodelovanja,
- promocija zakonodajnih in drugih pobud v interesu glasbenikov,
- sodelovanje z mednarodnimi organizacijami, kot so Unesco, Mednarodna organizacija dela (ILO) in Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO), ter organizacijami, ki upravljajo pravice izvajalcev.

FIM prav tako organizira mednarodne kongrese in konference. Med njimi vsaka tri leta mednarodno konferenco orkestror, ki združuje simfonične in operne glasbenike, da delijo svoje izkušnje in pobude za izboljšanje delovnih pogojev, varnosti in zdravja ter razvoj občinstva. FIM tudi aktivno sodeluje pri zagovorništvu za boljše zakonodajne in politične okvire, ki bi izboljšali status umetni-

kov. Npr. njihov manifest o statusu umetnika poziva k izboljšanju socialne zaščite in delovnih pogojev za umetnike. Nudi tudi podporo kolektivnemu upravljanju pravic, organizira pa tudi izobraževanja in usposabljanja (delavnice in seminarje) za glasbenike, da bi izboljšali njihove veščine in znanje o pravicah ter delovnih pogojih.

O čem je tekla beseda

Pester program, katerega glavni organizator je bil slovenski umetnik, priznani solistični orkestrski glasbenik in Glosin sindikalist **mag. Andrej Sraka** (predsednik Sindikata Glosa SNG Opera in balet Ljubljana ter predsednik Glose SKG – Sindikalne konference glasbenikov), se je začel seveda z glasbo. Prispeval jo je Pihalni kvintet SNG Opera in balet Ljubljana, katerega del je tudi Sraka. Uvodni del se je nadaljeval z nagovori državnega sekretarja na Ministrstvu RS za kulturo **mag. Marka Rusjana**, **Mitje Šuštarja**, predsednika Sindikata Glosa, ter **Johna F. Smitha**, predsednika Mednarodne zveze glasbenikov (FIM). Teme v nadaljevanju dvodnevnega srečanja so bile raznolike in so segale od izzivov in dobrih praks kolektivnih pogajanj, nacionalnih politik financiranja, nekaterih posledic brexita za mobilnosti med Združenim kraljestvom in EU (nošenje instrumentov na letalih in vlakih) do prenosa in izvrševa-

nja Direktive 2019/790, ki v 18. členu ureja pravico do ustreznega in sorazmernega plačila, v členih od 19 do 22 pa preglednost, prilagoditev pogodb itd. Dotaknili pa so se tudi vpliva umetne inteligence na glasbeni sektor oziroma ublažitve njenih negativnih vplivov z mehanizmi nadomestil.

Kaj se dogaja v kulturi in kulturnem sektorju v Sloveniji

Nacionalna poročila so predstavile vse delegacije, slovensko pa Andrej Sraka, ki je bil tudi glavni koordinator oziroma nosilec projekta in delegat srečanja. Tako je poročal: »V zadnjem letu so bili zaposleni in samozaposleni v kulturi, še posebej glasbeniki, soočeni s specifičnimi izzivi, ki so posledica globalnih sprememb in lokalnih kulturnih politik. Kulturni sektor je zabeležil delno okrevanje po predhodnih motnjah (pandemiji), pri čemer se je povečal obseg javnih prireditev. Javna sredstva Ministrstva za kulturo in občinskih proračunov ostajajo ključni viri financiranja kulturnih dejavnosti. Kljub temu so samozaposleni kulturniki čestokrat finančno podhranjeni. Rastoč vpliv digitalizacije omogoča glasbenikom boljšo dostopnost do občinstva, vendar prinaša tudi izzive glede avtorskih pravic in monetizacije vsebin. Kot drugod tudi v Sloveniji redno zaposleni glasbeniki uživajo večjo delovno varnost in boljše socialne pravice kot samozaposleni. Število rednih zaposlitev v glasbenih ustanovah (orkestri, glasbene šole) ostaja stabilno, vendar se številni mladi glasbeniki srečujejo z omejenimi priložnostmi. Ukinjena delovna mesta iz preteklih let se ne vračajo, zato ostajajo orkestri, zbori, baletni ansambli in solistični korpusi na meji svojih zmožnosti. Povprečna plača zaposlenih v kulturi je relativno nizka v primerjavi z drugimi sektorji, čeprav zagotavlja osnovno socialno varnost. V letu 2024 nam je vendarle uspelo zaključiti pogajanja za spremembo Kolektivne pogodbe za kulturo v Sloveniji, s katero nam je uspelo zagotoviti cca 15 do 20 odstotkov večje prejemke oziroma plače. Seveda je vlada vztrajala, da se končni znesek povečanja izplača v treh letih, v šestih obdobjih. Javni kulturni zavodi so še ključni zaposlovalci profesionalnih glasbenikov,

» Srečanje je bilo pestro in dobro organizirano. Izmenjava mnenj, vedenja in dobrih praks koristi sindikalnemu boju za večanje pravic glasbenikov in glasbenic. Foto Arhiv Glose

igralcev in ostalih umetnikov. Po podatkih Ministrstva za kulturo je bilo v zadnjem letu registriranih okoli **2500 samozaposlenih v kulturi**, od tega velik delež glasbenikov. Čisti mesečni prihodki samozaposlenih glasbenikov so pogosto pod slovenskim povprečjem plač. Številni se zanašajo na projekte, honorarje in subvencije. Samozaposleni v kulturi imajo omejen dostop do zdravstvenega zavarovanja, nadomestil in pokojnin. Še vedno je ključna shema plačila prispevkov s strani Ministrstva za kulturo. V zadnjem letu je bilo organiziranih več festivalov in dogodkov, kar je pozitivno vplivalo na angažiranje samozaposlenih glasbenikov. Samozaposleni glasbeniki vse bolj izkoriščajo platforme, kot so YouTube, Spotify in Bandcamp, a zasluzki ostajajo nizki. V letu 2024 so bile v **javni obravnavi predlagane spremembe Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK)**. Spremembe predvidevajo:

Boljšo sistemsko podporo samozaposlenim kulturnim delavcem z višjimi proračun-

skimi sredstvi za podporo projektov in programov. **Izboljšanje socialnih pravic** samozaposlenih z večjo vključitvijo v mehanizme socialne varnosti. **Spremembe pogojev za sofinanciranje**, kar naj bi omogočalo pravičnejšo porazdelitev sredstev med ustvarjalce. Poleg sprememb ZUJIK je bila leta 2024 sprejeta **uredba o samozaposlenih**, ki določa, da bodo **prihodki samozaposlenih kulturnikov** vezani na določen **delež plače zaposlenih umetnikov** v javnih zavodih. Pred leti smo že poizkusili urediti plačila samozaposlenih umetnikov, vendar nam urad za varstvo konkurence ni dovolil takšnega urejanja situacije. Tokrat je bila sprememba ta, da smo prejeme samozaposlenih vezali na plače zaposlenih glasbenikov pomnoženo s faktorjem 1,8, ki predstavlja delež prejemkov, ker samozaposleni umetniki nimajo plačanega dopusta, bolniških odsotnosti itd. Ta uredba predstavlja pomemben korak k boljši finančni stabilnosti samozaposlenih glasbenikov in ustvarjalcev. **Seveda so pred nami izzivi, kot npr.: finanč-**

na podhranjenost samozaposlenih in pomanjkanje stabilnega dohodka; **omejene zaposlitvene priložnosti** za mlade glasbenike; **digitalizacija** prinaša vprašanja avtorskih pravic in pravične monetizacije; **hkrati pa tudi priložnosti**: krepitev kulturnih programov na lokalni ravni, razvoj inovativnih projektov z uporabo digitalnih orodij, povečanje mednarodnega sodelovanja in gostovanj slovenskih glasbenikov, boljša vključitev kulturnih delavcev v sisteme socialne varnosti, **izvajanje sprememb ZUJIK** in uredbe za izboljšanje prihodkov samozaposlenih glasbenikov. Kljub pozitivnim premikom v zadnjem letu ostaja položaj glasbenikov, zlasti samozaposlenih, v Sloveniji izziv. Nujno je povečanje sistemske podpore in zagotovitev trajnostnih virov financiranja, ki bodo izboljšali delovne pogoje in socialno varnost vseh ustvarjalcev v kulturnem sektorju. Glasbeniki ostajajo ključni nosilci slovenske kulturne identitete, zato je vlaganje v njihov razvoj nujno za prihodnost kulturnega sektorja. «

M. M.